

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
यांच्या आस्थापनेवरील गट-अ ते गट-ड
पदांना अपंगांचे आरक्षण लागू करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
गृह विभाग.

शासन निर्णय क्रमांक एमआयएस-०३०३/सीआर-६३१/पोल-५अ
संचालक, मुंबई-६०००३२, दिनांक : ११ नोव्हेंबर, २००४.

- संदर्भ : १) अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५.
२) शासन परिपत्रक, सा.प्र.वि., क्र. एसआरकी १०९८/प्र.क्र.१२/१६-अ, दि.२ मे, १९९८.
३) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग
क्र.अपंग २००२/प्र.क्र.३३६/सुधार-३, दि. ९.१०.२००३.
४) शासन अधिसूचना गृ.वि. क्र. उत्प्रे ०३९८/सीआर ४५७/भाग-२/पोल-५अ,
दि. १५.१०.२००३
५) शासन परिपत्रक सा.प्र.वि. क्र. अपंग-१००३/प्र.क्र.१२०/२००३/१६३,
दि. १५.५.२००४.

प्रस्तावना : अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५.
(१९९६ चा क्रमांक १) अन्वये शासकीय संघटनांमधून सरळ सेवा भरतीने भरण्यात येणा-या पदांसाठी, अंध,
कर्णबधोर व अस्थिव्यंग या व्याधींनी ग्रस्त व्यक्तींसाठी ३% आरक्षण ठेवणे आवश्यक आहे. त्यानुसार
संचालक, सचकारी अभियोग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या आस्थापनेवरील व त्यांच्या
अधिपत्याखालील गट-अ ते गट-ड पदांना अंध, कर्णबधोर व अस्थिव्यंग या व्याधींनी ग्रस्त व्यक्तींसाठी
प्रत्येकी १% प्रमाणे अपंग आरक्षण विहित करण्याचा प्रस्ताव तज्ञ समितीसमोर सादर करण्यात आला
होता.

शासन निर्णय :- या शासन निर्णयान्वये, तज्ञ समितीने शिफारस केल्यानुसार, सोबतच्या विवरणयत्रात
दर्शिलेल्याप्रमाणे पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या आस्थापनेवरील सरळ सेवेने
भरण्यात यावयाच्या गट-अ ते गट-ड मधील पदांना अंध, कर्णबधोर व अस्थिव्यंग या व्याधींनी ग्रस्त
व्यक्तींसाठी प्रत्येक अपंग प्रवर्गात १% प्रमाणे अपंग आरक्षण विहित करण्यात येत आहे.

२. अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ च्या कलम २ (टी) नुसार, सदर आरक्षणासाठी अपंग उमेदवारांचे अपंगत्व किमान ४०% असणे आवश्यक आहे.

३. सदर आदेश अपंग आरक्षणासाठी नियुक्त केलेल्या तज्ञसमिती, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग तसेच सामान्य प्रशासन विभाग यांच्या शिफारशीनुसार / सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ब.क. पाटील)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग,

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव
मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. मंत्री/राज्यमंत्री (गृह) यांचे स्वीय सहायक
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने)
संचालक, सरकारी अभियोग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
महालेखापाल, (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुशेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर
अधिरान व लेखा अधिकारी, मुंबई
निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई
सामान्य प्रशासन विभाग (कार्यासन १६-अ), मंत्रालय, मुंबई
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रिडा व विशेष सहाय्य विभाग (कार्यासन सुधार-३),
मंत्रालय, मुंबई-३२
छिन्न विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
सर्व मंत्रालयीन विभाग
सह सचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
नियड नस्ती (पोल- ५ अ)

शासन निर्णय क्रमांक एमआयस ०३०३/सीआर-४३५/ पोल-५ अ, दि. १९/११/२००४ सोबतचे विवरणपत्र.
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील महाराष्ट्र पोलीस दलातील गट-अ, ब, क व ड
पदांमध्ये अपंग व्यक्तीकरिता शारिरीक पात्रतेचे निकष

अ. क्र.	पदाचे नाव	आरक्षण (अपंग प्रवर्ग)			आरक्षण ठेवले असल्यास सूट दिली असल्यास आदेश क्रमांक व दिनांक
		अंध/ अल्पदृष्टी	कर्णवर्धीर	अस्थिवंग	
१	२	३	४	५	६
१	तंत्रज्ञ श्रेणी-१	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२	पर्यवेक्षक भोठार परियहन	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
३	हवालदार वाहन चालक यांत्रिकी श्रेणी-१	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
४	हवालदार वाहन चालक यांत्रिकी श्रेणी-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
५	सहाय्यक शिक्षक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
६	हवालदार (सशस्त्र)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
७	हवालदार (सशस्त्र ग्नानगणक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.

८	हवालदार (तांत्रिक मोटार परिचहन)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
९	हवालदार (वाहनचालक यांत्रिक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१०	हवालदार आयुर्विक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
११	हवालदार (सशस्त्र)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१२	हवालदार (निशस्त्र)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१३	पोलीस हवालदार (लेखनिक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१४	पोलीस नाईक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१५	सारंग हवालदार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१६	सहाय्यक गुप्तवार्ता अधिकारी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१७	गुप्तहेर हवालदार, स्वान्तारी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१८	लॉच चालक, श्रेणी-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
१९	मोटार लॉच चालक, श्रेणी-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोत्रतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.

२०	कनिष्ठ तंत्र सहायक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२१	बोट चालक श्रेणी-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२२	मोटर बोट चालक श्रेणी-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२३	मोजन गृह व्यवस्थापक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२४	टंकलेखक	पात्र P.S.	अपात्र	पात्र O.L.	म. शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा. नि. क. ओसआरव्ही-१०९९/प्र.क.३७/९९/५६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येत.
२५	छिद्रांक टंकक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	सद्यस्थितीत हे पद अस्तित्वात नाही
२६	सहायक भंडारपाल (पोलीस वित्तारी विभाग)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२७	सहायक भंडारपाल	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरले जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
२८	कनिष्ठ श्रेणी लिपिक	पात्र P.S.	अपात्र P. D.	पात्र O.L.	म. शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा. नि. क. ओसआरव्ही-१०९९/प्र.क.३७/९९/५६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येत.
२९	लिपिक टंकलेखक	पात्र P.S.	अपात्र	पात्र O.L.	म. शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा. नि. क. ओसआरव्ही-१०९९/प्र.क.३७/९९/५६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येत.
३०	जोडारी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायप्रमाणे शारिरिक पात्रता विहित केलेली आहे. या पदासाठी व्यक्तीस काही विसीट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.

३१ सुतार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता विहित केलेली आहे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.
३२ कथिलगार	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता विहित केलेली आहे. त्याप्रमाणे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.
३३ गंगारी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता निचारात घेऊन भरती करण्यात येते त्याचप्रमाणे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.
३४ तंत्रज्ञ, वर्ग-२	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जेते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
३५ महायुक्त कातारी वर्ग-३	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता निचारात घेऊन भरती करण्यात येते त्याचप्रमाणे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.
३६ पोलीस शिपाई, मोटार परिवहन सेवा (तांत्रिक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता निचारात घेऊन भरती करण्यात येते त्याचप्रमाणे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात, त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.
३७ पोलीस शिपाई चाकफ (मोटर परिवहन)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पोलीस शिपाई नियुक्त झालेत्या व्यक्तींना चालकाचे विशेष प्रशिक्षण देऊन भरण्यात येते. त्यामुळे या पदासाठी विशिष्ट शारीरिक पात्रता विहित केलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणार्हून सुट देण्यात यावी.

३८ पोलीस शिपाई स्वच्छक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी पोलीस शिपायाप्रमाणे शारिरिक पात्रता दिवायत घेऊन भरती करण्यात येते. त्याचप्रमाणे या पदावरील व्यक्तीस काही विशिष्ट स्वरूपाची कर्तव्ये पार पाडावी लागतात. त्यामुळे या पदावरील कर्तव्यासाठी अपंग व्यक्ती पात्र ठरू शकत नाही त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.
३९ पोलीस शिपाई (आयुधिक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पोलीस शिपाई नियुक्त झालेल्या व्यक्तींना आयुधिक परिशिक्षण देऊन भरण्यात येते. त्यामुळे या पदासाठी विशिष्ट शारीरिक पात्रता विहित केलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.
४० यातानुकूल यंत्र चालक	---	---	---	हे पद कार्यरत नाही.
४१ मृत्पटाधारी कामगार	---	---	---	हे पद कार्यरत नाही.
४२ सारंग, तांदेल, डिंगी चालक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
४३ पोलीस शिपाई	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी विशिष्ट शारिरिक पात्रता विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.
४४ पोलीस शिपाई (लेखनिक)	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
४५ सशस्त्र पोलीस शिपाई	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी विशिष्ट शारिरिक पात्रता विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.
४६ पहारेकरी नि-स्थान निवारा परिचर	---	---	---	हे पद या विभागात अस्तित्वात नाही.
४७ प्रयोगशाळा परिचर	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद आरोग्य विभागावार्फत भरले जाते. त्यामुळे या विभागावार्फत या पदासाठी अपंग आरक्षण ठेवता येणार नाही.
४८ व्रणोपचारक	पात्र P. S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.श. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. अंतर्जावडी-१०२९/५.क.३०/२९/५६.अ, १.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
४९ कार्यशाळा मदतनीस	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी विशिष्ट शारिरिक पात्रता विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात यावी.

५० तंत्रज्ञ, वर्ग-३	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही
५१ आवेष्टक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी विशिष्ट शारिरिक पात्रता विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सुट देण्यात यावी.
५२ चलाशी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदासाठी विशिष्ट शारिरिक पात्रता विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सुट देण्यात यावी.
५३ मुख्य स्वयंपाकी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही
५४ शिपी	पात्र P. S.	पात्र P. D.	पात्र O. L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
५५ गोची	पात्र P. S.	पात्र P.D.	पात्र O. L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
५६ नाईक	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही
५७ शक	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
५८ साईरी	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
५९ परीट	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६० न्हावी	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६१ दफ्तरी	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. ओमकारव्ही-१०१९/प.क.३७/१९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.

६२ सहायक व्यवपाकी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
६३ गळी	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६४ स्योमशाळा परिचर	अपात्र	अपात्र	अपात्र	हे पद पदोन्नतीने भरते जाते त्यामुळे या पदास अपंग आरक्षण लागू नाही.
६५ शिपाई	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६६ वान कर्मचारी	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदावर द्याच्या चौदाव्या वर्षी नियुक्ती केली जाते व द्याच्या सतराव्या वर्षी त्यास सेवामुक्त करण्यात येते. त्यानंतर अशा व्यक्तीस लोकनिक व शारिरिक पात्रता विचारात घेऊन पोलीस शिपाई पदावर नेमणूक दिली जाते. हे पद नियमित कर्मचारीपैकी नसल्यामुळे या पदास अपंग आरक्षणातून सूट देण्यात नाही.
६७ सया	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६८ नुमुषा सहायक	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
६९ नज्जईगार/ गळवाहिनी सहायक	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
७० वनो बाँय	अपात्र	अपात्र	अपात्र	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०९९/प.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
७१ दयाखाना परिचर	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क.

७२	गॉर्ड बॉय	पात्र P.S	पात्र P.D.	पात्र O.L.	असआरव्ही-१०१९/प्र.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते. म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०१९/प्र.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
७३	शेजनाग प्रेमळ, चयंगारकी/ चयंगारकीण	पात्र P.S	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०१९/प्र.क.३७/९९/१६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
७४	स्वच्छक	पात्र P.S.	पात्र P.D.	पात्र O.L.	म.शा. सामान्य प्रशासन विभाग, शा.नि. क. असआरव्ही-१०१९/प्र.क.३७/९९ / १६-अ, ५.३.२००२ प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येते.
७५	खालदार	---	---	---	हे पद या खात्यात मंजूर नाही.
७६	नटनीस	---	---	---	हे पद या खात्यात मंजूर नाही.
७७	नजदूर	---	---	---	हे पद या खात्यात मंजूर नाही.
७८	नालशिपाई	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदावर वयाच्या चौदाव्या वर्षी नियुक्ती केली जाते व वयाच्या सतराव्या वर्षी त्यास सेवागुरू करण्यात येते. त्यानंतर प्रत्येकीस शैक्षणिक व शारिरिक पात्रता विचारात घेऊन पोलीस शिपाई पदावर नेमणूक दिली जाते. हे पद नियुक्तीत कर्मचऱ्यानेचो नसल्यामुळ या पदाला अर्धग आरझगातून सूट देण्यात नाही.
७९	नालशिपाई/ रिवाते	अपात्र	अपात्र	अपात्र	या पदावर वयाच्या चौदाव्या वर्षी नियुक्ती केली जाते व वयाच्या सतराव्या वर्षी त्यास सेवागुरू करण्यात येते. त्यानंतर प्रत्येकीस शैक्षणिक व शारिरिक पात्रता विचारात घेऊन पोलीस शिपाई पदावर नेमणूक दिली जाते. हे पद नियुक्तीत कर्मचऱ्यानेचो नसल्यामुळ या पदाला अर्धग आरझगातून सूट देण्यात नाही.

अडबालातील संक्षिप्त नोंदीचे पूर्ण स्वरूप

BI.	:	Both Legs affected
BA	:	Both Arms affected
BLA	:	Both Arms and Legs affected
OL	:	One Leg affected
OA	:	One Arm affected
MW	:	Muscular Weakness
B	:	Total Blind
PB	:	Partial Blind
LV	:	Low Vision
D	:	Total Deaf
PD	:	Partially Deaf
BH	:	Shifted Back Hip